

Zsidó sírok református temetőben

BAKONSZEG

Debrecen szellemi vérkeringésébe mindig is beletartozott Bakonszeg. Borovszky monográfiája szerint: „Bakonszeg, a Nagy Sárét felső részén, közvetlen a Berettyó mellett fekvő magyar nagyközség, melynek lakosai református vallásúak. Házainak száma 311, lakosaié 1615 ... A községnek a 15. században az Izsákay és a Bessenyei család volt a birtokosa. 1615-ben Kende Krisztina és 1620-ban a Rhédey grófok és nemesek tulajdonába került... most pedig Nadányi Miklósnak és Csapó Sándorné Nadányi Erzsébetnek... A községben lévő református templom 1780-ban épült.” Bessenyei György költőnk Nadányi Miklós egykori szőlőskertjében van eltemetve.

A református temetőben, a fősétányon, Bod Emil református kántortanító tőszomszédságában 6 zsidó síremlék van, az egyik sírkő az idők során elborult, de még helyreállítható. A halálozás dátuma 1909, a Kenyeres család és Grünbaum Márton neve olvasható. A héber feliratok még most is jól olvashatók három sírkövön.

Az első temetés (zsidó) idejében Bakonszeg főjegyzője Szentandrassy Gusztáv volt, aki a református egyházban presbiterként ténykedett. A községben járdát építtetett, artézi kutat fúratott. Itt élt körösnadányi Nadányi Pál m. kir. gazdasági főtanácsos, aki a debreceni refor-

mátus egyházmegye világi tanácsbírája volt. Debreceni nemes polgároknak is volt Bakonszegen birtokuk.

Református halottat például katolikus temetőbe nem engedtek eltemetni, a református lelkész még temetni sem akarták beengedni nem is olyan régen katolikus temetőbe. Református lelkész keresztleletlen gyermeket, zsidó vallásút és más akármilyen vallásút is eltemet, ha erre megkérlik, és őszintén felkérlik a végtisztesség szolgálatára.

A sírok alatt a zsidó honfitársak háborítatlanul pihenhetnek, az üldözések idejében sem jutott itt senkinek az eszébe, hogy a világ ferde logikája szerint netalán el is kellene a zsidókat távolítani a temetőből.

Pár éve izraeli küldöttség járt Bakonszegen, akik szintén csodálkoztak, hogyan lehetséges ez. Egyszerűen úgy, hogy sok esetben „szegulla”, rejtett kincs vagyunk egymás számára. A református templom egyik úrasztali terítőjébe a hit szálaival is bele van szőve:

*Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből,
teljes lelkedből, és minden erődből.*

*A zsidó halottak ajkán pedig így szól:
S'má Jiszroél!*

Vöavtó ész Adojnoj Elajhénu b'hol lövohöhó, uvöhol naf-söhó, uvökol módöho.

MATKÓ LÁSZLÓ

H. CSONGRÁDY MÁRTA FOTÓI

